

вуючи медикаменти. Свій метод П. Я. Хмара описав у праці "Технологія оздоровлення бджіл без медикаментів – шкодочинів здоров'ю людей" [16]. Економічні показники цього методу вражають.

Отже, застосування назви "органічний мед" передбачає, що продукція більш високої якості, тому її ціна значно зростає. Деякі підприємливі особи вже збагнули наскільки вигідним є перехід до нової технології за методом Хмари і на своїй продукції розміщують інформацію, що вона виготовлена саме за цим методом і продають її дорожче ринкових цін. Те нове, що запропоноване П. Я. Хмарою сприяє розвитку малого бізнесу не лише у бджільництві, але й в АПК України:

- ✓ значне зменшення фінансових та трудових витрат, що дає кошти для розширення виробництва, додатковий час та новаторство;

- ✓ збільшення масштабу виробництва в умовах малого бізнесу, а також збільшення товарної продукції;

- ✓ органічне виробництво внаслідок екологізації підприємництва, яке більш високої якості.

Відтак, активна діяльність громадських організацій й повноцінне використання ними своїх функцій сприяє ефективному розвитку підприємництва у сільському господарстві України.

УДК 334.012.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЗАГРОЗИ ТА ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ

У статті розглядаються проблеми теоретичного моделювання розвитку соціально-економічної системи, з урахуванням процесу автопоезису, окреслено інституційні загрози та ризики для економічної безпеки перехідних економік, доведено необхідність застосування принципів стратегічного партнерства при визначенні геополітичного курсу країни, запропоновано концептуальні напрями побудови моделі соціально-економічного розвитку України.

Ключові слова: система соціально-економічної моделі, автопоезис, "трансплантатія" інститутів, стратегічне партнерство, макромодель та стратегія соціально-економічного розвитку України.

The problems of theoretical modeling of socio-economic system, autopoiesis process including analyzed, the institutional threats and risks to the economic security of the transitional economies are outlined, and the necessity of application of the principles of strategic partnership within country determination the geopolitical and conceptual directions for building a model of socio-economic development of Ukraine.

Key words: socio-economic model, autopoiesis, institutions transplantation, strategic partnerships, macromodel strategy and socio-economic development of Ukraine.

Ще донедавна актуальність будь-яких науково-прикладних заходів, акцій політичних сил значною мірою пов'язувалася із світовою фінансово-економічною кризою. Не заперечуючи істотний негативний вплив кризи на вітчизняну економіку, зупинимось на деяких позитивних її проявах. Насамперед, вплив світової фінансово-економічної кризи на економіку нашої країни (зокрема на підприємницьке середовище) загострює приховані проблеми соціально-економічного розвитку і актуалізує необхідність їх розв'язання як об'єктивної закономірності подальшого економічного суверенітету України.

Історично сформувалися декілька концептуальних підходів до визначення головних загроз національній економічній безпеці та напрямів протидії цим небезпекам [3, 7, 8, 10, 11].

Сучасні теоретичні підходи до аналізу передумов та наслідків функціонування різноманітних за змістовним наповненням та формою суспільно-політичних та економічних систем недостатньою мірою пояснюють причини безповоротного зникнення окремих з них.

Свого часу, Н. Луман розвинув термін чилійських епістемологів і нейрофізіологів У. Матурана та Ф. Варела

1. Господарський кодекс України : чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 25 серпня 2009р. – К.: Паливода А. В., 2009. – 192 с. 2. Земельний кодекс України. – К.: Видавничий дім "Скіф", 2008. – 96 с. 3. Закон України "Про громадські організації" – електронний ресурс: <http://sfulf.org/zak-grom-or.html>. 4. Закон України "Про фахові об'єднання" – електронний ресурс: <http://sfulf.org/zokon-ukr-fahovi.html>. 5. Закон України "Про фермерське господарство". Земельне законодавство України. – К.: Істина, 2010. – 342 с. 6. Закон України "Про особисте селянське господарство". Земельне законодавство України. – К.: Істина, 2010. – 342 с. 7. Контракти/ засн. ТзОВ "Газета "Галицькі контракти". – К.: Видавничий дім "Галицькі контракти", 2010 – Діловий тижневик. 2010, №22 8. Лебідь В. Правове становище особистих селянських господарств в Україні: дис. канд. юридичних наук: 12. 00. 06. / Лебідь Валерій Іванович. – К., 2002. – 189 с. 9. Сайт ВГО "Братство бджолярів України" // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.honeyua.com/korea/index.php?option=com_content&task=view&id=35&Itemid=31 10. Сайт всеукраїнського інформаційно-аналітичного центру читачів вниг В. Мегре. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zku.org.ua/>. 11. Сайт державного комітету статистики України. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/> 12. Сайт Міністерства аграрної політики. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/page/?9761> 13. Свиноус І.В. Економічні аспекти виробництва продукції свинарства в господарствах населення / І.В. Свиноус, О.А. Стус [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnu/2009_141/09siv.pdf 14. Свиноус І.В. Соціально-економічні аспекти виробництва тваринницької продукції в особистих селянських господарствах / І.В. Свиноус – електронні дані: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=1556> 15. Чайанов А.В. О сельскохозяйственной кооперации: (Избранные главы и статьи) – Саратов: Приволж. Кн., изд-во, 1989. – 176 с. 16. Хмара П. Технологія оздоровлення бджіл без медикаментів – шкодо чинів здоров'ю людей (Порадник пасічнику) / П. Хмара. – Черкаси: Маклаут, 2008. – 169 с.

Надійшла до редколегії 12.11.10

А. Мокій, д-р екон. наук,
М. Флейчук, д-р екон. наук,
А. Гуменюк, канд. екон. наук

"автопоезис" (англ. – "autopoiesis"), що у перекладі означає "самотворення" або "самовідтворення", розширивши область його застосування стосовно соціально-економічної системи, як елемента організації [12]. Будь-яка соціально-економічна система характеризується життєздатністю лише тоді, коли вона спроможна до самовідтворення.

Процес запозичення інститутів, що розвинулися в іншому інституційному середовищі, називають "трансплантатією" ("імпортом інститутів") [17, с. 298]. Сенс трансплантатії, за визначенням В. Полтеровича, полягає в прискоренні інституційного розвитку, проте при цьому не зникає небезпека дисфункції цього процесу.

Трансплантатію інститутів певною мірою можна ототожнити із запозиченням технологій. На "ринку інститутів" інституційні інновації не патентуються і право власності на них відсутнє, а право на їх імітацію безкоштовне. Більше того, розвинені країни часто готові сплатити й витрати на трансплантатію, іноді навіть конкуруючи за право "виростити" на новому ґрунті саме свій інституційний продукт. Якби причини не були передумовою подібної конкуренції постачальників інститутів, результатом цього процесу часто є вибір не найоптимальніших інститутів. У боротьбі за "покупця" зазвичай

перемагають найбагатші постачальники інститутів, на сучасному етапі – переважно країни G-7. Їх експерти намагаються впроваджувати економічні інститути найбільш розвиненої капіталістичної системи, часом не приймаючи до уваги труднощі трансплантації, або свідомо сприяючи неефективній трансплантації, при цьому блокуючи інші варіанти інституційного розвитку.

Сучасні маркетингові стратегії, основною метою застосування яких є не лише захоплення нових ринків, але й їх інституційні трансформації з метою підтримання перманентного попиту на запроваджені в дію метатехнології, передбачають значною мірою спрощену схему експансії на нові ринки з метою їх постійного узалежнення від інноваційних вдосконалень певної метатехнології.

У таких умовах "агресивної" стратегії окремих суб'єктів світогосподарських зв'язків, на противагу глобалізації неминучим є посилення процесів регіоналізації та мегарегіоналізації країн, у яких Україна не може залишатися осторонь. Тому вибір стратегічних партнерів є обов'язковою компонентною загальної стратегії соціально-економічного розвитку. Проте, зазначимо, що на сучасному етапі поняття "стратегічне партнерство" не знайшло чіткого і однозначного тлумачення навіть у Європейському Союзі, найефективнішому на даний час мегарегіональному наддержавному інтеграційному угрупованні. Можна припустити, що стратегічне партнерство в межах Договору, що затверджує Конституцію для Європи, визначене принципами сумлінного (добросовісного) співробітництва Союзу і держав-учасниць [18, с.29], але цей принцип не включений до основоположних принципів (субсидіарності і пропорційності) Розділу III. Повноваження Союзу (стаття – I-11) та Протоколу їх застосування [5, с.32], які не окреслюють сутність терміну "стратегічне партнерство".

Відсутнє чітке означення цього терміну і в програмних документах державної влади України. Так Біла книга державної політики "Україна в 2008 році: процеси, результати, перспективи" передбачає низку стратегічних завдань та їх інституційнальне забезпечення з прийняття законодавчих актів щодо приведення Митного кодексу України до вимог Угоди ТРІПС, створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС [23,с.59-60], але ніяким чином не окреслює ознак стратегічного партнерства нашої країни з Європейським Союзом.

Аналогічно не передбачається стратегічне партнерство і з країнами Співдружності незалежних держав [23, с.61-63]. Зокрема, ініціативи щодо партнерства з Російською Федерацією стосуються більшою мірою розв'язання спірних проблем, безпекових питань, розвитку зони вільної торгівлі, а не власне поглиблення стратегічної компоненти партнерства [5, с.135-137].

Не містить сутнісних характеристик стратегічного партнерства України з Європейським Союзом, РФ, США і Розділ 7 – Україна і світ проекту "Стратегія розвитку України у період до 2020 р." [21, с.222]. Йдеться про розширення співробітництва утвердження України як передбаченого і привабливого партнера ЄС і аж ніяк не "стратегічного", про розширення співробітництва, "інтеграцію вітчизняної економіки до спільного ринку ЄС" [21, с.522]. Підрозділом 5.7.2 передбачається завдання формування політики взаємовигідних двосторонніх відносин (програм довгострокового економічного співробітництва з країнами СНД; рівноправних і добросусідських відносин з РФ; наповнення реальним змістом задекларованих напрямів співробітництва з РФ) [21, с.224]. Посилання на Хартію про стратегічне партнерство між Україною та США як основу комплексу заходів з поглиблення торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва [20, с.225] також не передбачає ні поняття партнерства, ні його стратегічної характеристики.

Певною мірою критеріальні ознаки стратегічного партнерства між Україною та РФ означені колективом авторів [21] як "спільність і тотожність" стратегічних інтересів обох держав в економічній сфері [24, с.22], спільність та розбіжність національних інтересів України і РФ [24, с.26, 27], забезпечення економічної безпеки, усунення і противага загрозам безпеці України з боку Росії [24, с.30, 31, 34-36]. Але як і в інших документах Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Росією і Україною, Програма економічного співробітництва України і РФ на 1998-2007 рр. не визначають сутності партнерства.

Грунтовним є розгляд регіональної компоненти економічної стратегії проф. Макогоном Ю.В., стратегії розвитку форм регіональної інтеграції, переходу інтернаціоналізації на "полісистемну" стадію, використання інструменту спеціальних економічних утворень як апробованої форми активізації регіонального розвитку [13, с. 150, 153, 157]. Але, на жаль, в умовах відсутності загалом національної стратегії розвитку.

З огляду на вищесказане доцільно розглянути матрицю стратегічного партнерства з метою визначення найпривабливіших країн стратегічних партнерів, де нуль означає відсутність взаємозв'язку, а одиниця – наявність взаємодії з відповідною країною за ознакою партнерства (табл. 1).

Таблиця 1. Матриця стратегічного партнерства України

Країна	США	ЄС-15					ЄС-12					СНД			Китай	Індія
		Франція	Німеччина	Великобританія	Італія	Австрія	Польща	Чехія	Словаччина	Угорщина	Країни Балтії	РФ	Білорусь	Грузія		
Ознаки партнерства																
Історична спільність	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0
Ментальна єдність	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0
Наявність спільних інтересів	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0
Наявність суперечливих інтересів	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Позитивний досвід розв'язання суперечностей	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0
Ступінь паритетності (симетричності) соціально-економічних відносин	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Рівень асиметрії відносин	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1
Наявність впливової української діаспори	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Всього	3	2	2	2	4	6	6	4	6	5	4	4	4	4	2	1

Результати аналізу були використані для групування країн за ознаками стратегічного партнерства (табл. 2).

Таблиця 2. Групування країн-стратегічних партнерів

Кластер	Країна	№ кластера	Евклідова відстань
Найбільш пріоритетні країни для партнерства	Угорщина	1	0,20
	Країни Балтії	1	0,20
	Білорусь	1	0,32
	Грузія	1	0,20
Пріоритетні країни для партнерства	Італія	2	0,41
	Австрія	2	0,14
	Польща	2	0,14
	Чехія	2	0,41
	Словаччина	2	0,14
Менш пріоритетні країни для партнерства	США	3	0,31
	Франція	3	0,12
	Німеччина	3	0,16
	Великобританія	3	0,13
	РФ	3	0,11
	Китай	3	0,90
	Індія	3	0,70

До найпріоритетніших країн-стратегічних партнерів України можна віднести Угорщину, країни Балтії, Білорусь і Грузію. До пріоритетних у контексті посилення зовнішньополітичних та економічних зв'язків відносяться також Італія, Австрія, Польща, Чехія та Словаччина. При цьому країни, які часто декларуються політиками як стратегічні партнери, зокрема США, Франція, РФ характеризуються асиметричністю взаємодії та відносно нижчим потенціалом зміцнення партнерських відносин з Україною.

Розглядаючи стратегічне партнерство як прояв системи гео економічних пріоритетів України, необхідно враховувати, що вона може стати як зовнішнім компенсатором, так і деструктивним чинником, або підставою модернізаційної парадигми стратегії розвитку – внутрішньої у формі системних змін чи зовнішньої у формі адекватних відповідей на зовнішні виклики. Тут потребує доповнення множина наведених вище критеріальних ознак стратегічного партнерства саме кількістю проблемних ситуацій у двосторонніх відносинах. Для прикладу, з Російською Федерацією за оцінками Г. Перепелиці, за період 1991-2003 рр. таких проблем було не менше шести з піковими загостреннями у 1992, 1995 та 1996 роках [16, с. 84]. Причому обумовлені ці та інші проблеми українсько-російських взаємовідносинах саме історичною відповідальністю Москви за долю народів колишньої російської імперії (на думку російського дослідника Д. Малишевої).

Проблеми ефективної трансформації та формування нової моделі міжнародних відносин гостро постали перед пострадянськими країнами, які приєдналися до різних економічних організацій, проте більшість з них (за винятком РФ та країн Балтії) не сформували комплексної гео економічної та геополітичної стратегії не лише зовнішнього, але й внутрішнього розвитку. Для України, як і для інших країн, ця проблема загострюється посиленням впливу глобалізації, наслідки якої є надзвичайно дискусійними та відмінними. Аналіз стратегій посилення національної безпеки розвинених держав доводить, що основні компоненти системи національної безпеки України необхідно формувати не відокремлено від загальної стратегії та моделі соціально-економічного розвитку. Тобто необхідною та актуальною на

сучасному етапі є концептуалізація підходів до формування такої стратегії макромоделі та соціально-економічного розвитку на 50 років (до 2060 р.).

Необхідною умовою успішної реалізації вказаної стратегії є формування підґрунтя національної ідеї, дискусії щодо якої тривають протягом тривалого часу [26]. На нашу думку, об'єднаним для представників усіх верств населення України може розглядатися її формулювання "Україна – європейська держава – рівна серед сильних". На цій основі, протягом 2010-2060 рр. пропонується виконання завдань на шести субетапах (тактичного плану) у межах "Стратегії розвитку України до 2060 р.", етапи реалізації якої узагальнено окреслимо від "... легалізації економіки, протидії корупції та підвищення соціальних стандартів розвитку – до набуття статусу однієї з країн-лідерів ЄС".

При побудові науково обґрунтованих концептуальних засад макромоделі соціально-економічного розвитку, відштовхуючись від домінуючого критерію збереження ресурсів для майбутнього розвитку необхідна не стільки цільова орієнтація на максимізацію економічного зростання, скільки на інтенсивний розвиток і максимізацію використання людського капіталу та забезпечення екологічної стійкості. Тому цільова функція такої моделі у формалізованому вигляді – це система з двох рівнянь з урахуванням впливу тіншової економіки та корупції, а також низки інших чинників негативного впливу в умовах глобалізації, погіршення індексу зростання конкурентоспроможності:

$$\begin{cases} QLI(GCI) = E + K + I(GCI) + T(GCI) + L + H + Se + CI; \\ FBI(GCI) = Land + Forest + Ocean + Plant + T(GCI), \end{cases} \quad (1)$$

де QLI – індекс якості життя; GCI – індекс зростання конкурентоспроможності країни; де E – індекс вартості життя; K – індекс якості відпочинку та рівня культури; I – інтегральний індекс економічного розвитку; T – індекс стану довкілля; L – індекс забезпечення прав і свобод людини; H – індекс охорони здоров'я; Se – індекс безпеки життєдіяльності; CI – сприятливість кліматичних умов; FBI – індекс природного балансу; $Land$ –

індекс земельних угідь (ресурсів), що використовуються для вирощування продуктів харчування; *Forest* – індекс території лісів; *Ocean* – індекс площі океанів (морів), що використовується для потреб рибальства; *Plant* – індекс площі земельних ділянок, необхідних для рослин, що поглинають викиди вуглекислого газу внаслідок згорання органічного палива.

Генеральна мета реалізації моделі – збалансування розвитку людського капіталу та екосистеми (як цільові орієнтири пропонуються індекси якості життя та природного балансу), які пов'язані з динамікою індексу конкурентоспроможності під впливом системи показників – цільових орієнтирів: екологічного, інституційного, економічного, інформаційно-технологічного характеру.

Запровадження моделі передбачає послідовність таких етапів: розробка концепції моделі; стратегія реалізації моделі (субетапи – запровадження досконалого інституційного базису з урахуванням стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку: легалізація економіки, протидія корупції, легітимізація капіталів, набуття під час приватизації; обмеження деструктивного впливу зовнішніх екстерналій; вирівнювання соціально-економічного розвитку різних регіонів та прошарків населення; запровадження моделі економічного зростання екологічності, інноваційності та соціальної справедливості; досягнення рівня розвитку країн ЄС та поглиблення євроінтеграційного процесу [28, с. 342-343]; досягнення генеральних цілей збалансованого соціально-економічного розвитку); моніторинг ефективності досягнення цілей та соціально-економічних наслідків запровадження моделі, визначення негативних та нераціональних компонент моделі та їх усунення при коригуванні стратегії розвитку на довготривалу перспективу.

1. *Бажал Ю.М. "Болонський процес" як інструмент підвищення конкурентоздатності української системи освіти / Ю.М. Бажал // Проблеми та перспективи входження України в європейський інтелектуальний простір : матеріали круглого столу, 19 червня 2008 року м. Київ, НІСД [наук. ред. Н. В.Грицьак]. – К. : НІСД, 2008. – 104 с. 2. *Батов А. О реформе образования / А.Батов // Пресс-бюллетень МИАЦ СКМ РФ. – 2008. – Январь. – Выпуск № 01 (232). – С.3-4. 3. *Bumme С.Ю. По поводу национализма. Национальная экономика и Фридрих Лист // С.Ю. Витте; [в кн.: Лист Ф. Национальная система политической экономики]. – М. : Издательство "Европа", 2007. – 47 с. – ISBN: 978-5-9989-0590-2. 4. Восемь стратегических систем, 22 стратегических вопроса в области научно-технологического развития Китая к 2050 [Электронный ресурс] // Женьминь***

*Жибао. – 2009. – 11 июня – Режим доступа: http://russian.people.com.cn/31517/667_6366.html 5. Европа без России. Договор, учреждающий Конституцию для Европы от 20 октября 2004 года. – М.: Издательство "Европа", 2005. – 520 с. 6. *Єщенко П.С. Сучасна економіка [Текст] : навч. посібник / П.С. Єщенко, Ю.І. Палкін; ред. О.Г. Молдованова, ред. А.А. Чухно, ред. Б.Є. Кваснюк. – К.: Вища школа, 2005. – 327 с. 7. *Кас-телс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастелс; [пер. с англ. под науч. ред. О.И. Шкаратана]. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 105 с. 8. *Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж.М.Кейнс. – М. : Экономика, 1993. – 507 с. 9. Кібернетичні системи і інформація // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dndiii.lviv.ua/kibernetizaciya-okremux-galuzej/kibernetichni-systemy-i-informaciya/>. 10. *Лопатин В. Экономические трансформации / В. Лопатин // Экономический вестник ростовского государственного университета. – 2007. – Том 5. – № 1. – С.16-27. 11. *Лист Ф. Национальная система политической экономики. Перевод с немецкого / Ф. Лист, д-р.; [пер. под ред.: Трубников К.В.]. – С.-Пб.: Издательство: Европа 2005. – 392 с. 12. *Луман Н. Социальные системы. Очерк общей теории / Пер. с нем. И. Д. Газиева; под ред. Н. А. Головина. – СПб.: Наука, 2007. – 648 с. 13. *Макогон Ю.В. Региональна складова економічної стратегії України: сутність та проблеми / Ю.В. Макогон // Стратегічні пріоритети. – 2006. – №1. – С.150-159. 14. *Лук'яненко Л. Национальная идея і національна воля / Лук'яненко Л. – К.: Гарнітура, 2006. – 285 с. 15. *Ожегов С.И. Словарь русского языка: ок. 57 000 слов / Под ред. докт. филол. наук, проф. Н.Ю. Шведова. – 14-е изд., стратегия. – М.: Рус. Яз., 1983. – 816 с. 16. *Перелелица Г.М. Конфликты в посткоммунистичній Європі: Монографія. – К.: НІСД, 2003. – 432 с. 17. *Полтеревич В.М. Почему не идут реформы? Необходим государственный стандарт на их проектирование / Полтеревич В. // Политический журнал / гл. редактор П.Акопов. – 2005. – № 13 (64). – 11 апреля. – С. 2-5. 18. *Поняття про біологічні системи // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.chtivo.ru/chtivo/%3D3%26b%3D%26b%3D%26b%3D818. 19. *Семак Е.А. Межрегиональная экономическая интеграция в условиях глобализации мировой экономики: возможность для Республики Беларусь // "Россия и современный мир: проблемы политического развития". – матер. III Междунар. межвуз. научн. конф. – Ч.2. – М.: Ин-т безоп. и политики, 2007. – С.258-276. 20. *Сірук М. Фінські секрети процвітання / М.Сірук // День: інформаційно-аналітичне видання. – 2006. – №186. – 28 жовтня. – С.5-6. 21. *Стратегія розвитку України у період до 2020 року. – К.: Міністерство економіки, 2009. – 268 с. 22. *Сучасний словник іншомовних слів: Близько 20 тис. слів і словосполучень / Уклали: О.І. Скопенко, Т.В. Цимбалюк. – К.: Довіра, 2006. – 789 с. 23. *Україна в 2008: процеси, результати, перспективи. Біла книга державної політики / За заг. ред. Ю.Г. Рубана. – К.: НІСД, 2008. – 186 с. 24. *Україна-Росія: проблеми економічної взаємодії: Монографія / За ред. Пирожкова С.І., Губського Б.В., Сухорюкова А.І. – К.: НІУРВ, 2000. – 256 с. 25. *Філософська система Аристотеля // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1363/53/1/1/>. 26. *Фридмен М. О свободе / Милтон Фридмен, Фридрих Хайек. – М.: Социум, Три квадрата, 2003. – 192 с. 27. *Luman N. A primitive system of values // Philosophy of science. – 1989. – 346 p. 28. *Boiyk P. Mikdzynarodowe stosunki ekonomiczne. Teoria i Polityka / Pawei Boiyk. – Warszawa: Polskie wydawnictwo ekonomiczne, 2008. – 424 s.***********************

Надійшла до редколегії 15.11.10

УДК 330.322

Л. Борщ, д-р екон. наук, проф.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АР КРИМ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ

У статті досліджено інноваційно-інвестиційний розвиток АР Крим як фактор підвищення конкурентоспроможності регіону. Виявлено, що пряме регулювання інвестиційною діяльністю здійснюється державними органами і включає в себе короткострокове та довгострокове прогнозування.

Ключові слова: *інноваційно-інвестиційний розвиток, конкурентоспроможність, регіональна інвестиційна політика, інвестиційний клімат, інфраструктура.*

In this article the innovative-investment development of the AR Crimea as a factor of increase of competitiveness of the region is investigated. It is discovered that the direct regulation of the investment activity is carried out by the state organs and includes a short-term and a long term prognostication.

Key words: *innovative-investment development, competitiveness, regional investment policy, investment climate, infrastructure.*

До найбільш актуальних питань конкурентоспроможного функціонування підприємницької діяльності на рівні регіону, в сучасних умовах, відносять напрям його інноваційного розвитку. При тому, що, чим новішим та радикальнішим є технологічний визначальний напрям інноваційних процесів на підприємстві, тим більше капіталовкладень потрібно в такі підприємства. Впровадження інноваційних технологій потребують різноманітних інноваційних технологій різного обсягу та динаміки інвестицій.

Мета наукового дослідження: проаналізувати соціально-економічний розвиток АР Крим, виявити рівень привабливості АР Крим, дослідити розвиток економіки автономії і визначити роль регіональної інвестиційної політики.

Автономна Республіка Крим відноситься до найбільш інвестиційно-привабливих регіонів України завдяки вигідному економіко-географічному положенню півострова, наявності природних ресурсів, значного санаторно-курортного, промислового і наукового потенціалу, розвинутій транспортній інфраструктурі та ба-